

גיליון מס' 193 | פרשת כי תבא
תשע"ו שנה ד'

גליון זה יוצא לע"נ
הרבנית חנה מארע ע"ה
בת הרב יוסף צבי זצ"ל
נלב"ע כ"א אלול
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

דבר העורך

'כנראה שהינך מתגאה בתוך הבית' - אמר
מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

ת"ח אחד שהגיע לבית רבינו שליט"א סיפר לו שהכין כמות רבה של יין לכבוד החג, וכל היין החמיץ, וביקש לשמוע מהגר"ח אולי הוא יודע את הסיבה לכך...

מרן שליט"א אינו חבר ב'אגודת הכורמים', ובוודאי שהוא אינו יודע את הסיבה הטבעית להחמצתו של היין. גם הת"ח שבא לשאול, לא התכוון לכך. אבל מרן הגר"ח יודע מה שלא יודעים הרבה אחרים...

הוא הביט בפני הת"ח-השואל, ואמר לו: 'כנראה שהינך בעל גאוה!' והוסיף, 'הינך מתגאה בתוך ביתך, ומתנהג ביהירות כלפי אשתך!' דבריו של מרן הגר"ח קלעו במדויק, ופניו של הת"ח התכרכמו, בידעו שככל שאמר הגר"ח, כן הוא המצב בביתו.

יצוין שהגמרא (בבא בתרא, דף צ"ח עמוד א') מביאה את הפסוק 'ואף כי היין בוגד גבר יהיר' וגו', ומיד לאחר מכן מציינת הגמרא את דברי רב מרי האומר שהאדם המתיהר לא מקובל אפילו על אנשי ביתו. (מתוך הספר החדש 'שמחה בבית')

סוכות ספ"ט
ז' חק 16078 (כ"ט)

לאחר שאול במהרה מן החנויות
הופיע ויצא לאור עולם במהדורה שניה הספר
הנפלא

לדופקי בתשובה

על סדר הרמב"ם הלכות תשובה
מסודר ומעומד לתועלת הלומדים כתבנית
המשנה ברורה
ומעוטר באלפי הנהגות על הגליון שהעיר
בכתב יד קדשו
מרן שר התורה

הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי שליט"א

ניתן להשיג אצל המחבר: 052-7173020
בהנחיות הספרים ובבתי הכנסת

עלי שי"ח

'רבי משה גרשנוביץ זצ"ל'

ביום ראשון השבוע נלב"ע הגאון רבי משה אליעזר גרשנוביץ זצוק"ל. ארונו בא מניו יורק שבארצות הברית לחלקת נציבי ישיבת פוניביל' בבני ברק.

הגאון רבי משה זצ"ל היה מיידידיו הכי טובים של להבחל"ח רבינו שליט"א. לאורך כל תקופת מחלתו האחרונה העתיר עליו רבינו ובירכו שוב ושוב. וכששמע על פטירתו אמר מיד בעצב רב 'ברוך דין האמת' וביירר על מועד ההלויה באומרו כי 'כדאי הוא רבי משה לבוא לכבוד אותו כבוד אחרון'. ואכן השתתף רבינו שליט"א בלוויה על אף חולשתו, זמן רב יותר משרגיל. כשלמד רבינו בישיבת לומז'א היו ארבעה ידידי נפש ממש, הראשון היה רבי דוב ליפא וינטרוב (שרביט היה מנחנו בחיבה - רבי ברל) והשני היה רבי נפתלי טפלי (שנפטר בקיצור ימים ושנים ורבינו טרח להוציא לאור מכתבו שהשאיר) והשלישי היה רבי משה שנל"ב"ע קעת והרביעי רבינו שליט"א. היו לומדים יחד ושקועים בלימוד וסוגיות הש"ס מסביב ליום. תקופה מסוימת אף שקדו והוציאו לאור ספר חידושי תורה שכלל חידושים מכל הארבעה, לספר קראו 'מנחת מנוח' בו מרומז שמות הארבעה.

בתוך ביתו פנימה - סיפר רבינו השבוע קצת על הקשר העמוק שהיה לו עם רבי משה, תוך כדי שהוא מספר בהתרגשות: 'עם רבי משה למדנו יחד הרבה, למדנו כל מסכת בבא קמא היטיב, ודיברנו יחד הרבה, הוא היה בנו של הרבי בישיבה קטנה, תפארת ציון, הגאון רבי יצחק גרשנוביץ שהיה מוכנה הז'אבינקר (על שם עירית ז'אבינקא בפולין שם כיהן כאב"ד). והיה גיסו של מו"ר מרן רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל, כשנישא היינו בחתונה שלו, אך זמן קצר אחרי החתונה הוא היגר לאמריקה מסיבה מסוימת, ושם נשאר עד סוף ימיו, וחבל מאוד על כך.

פעם אחד למד רבינו בעיון רב סוגיא בכלאים עם החברותא, לפתע נכנס אל החדר הגר"ח משה שהגיע מאמריקה לארץ ישראל לתקופה של כמה ימים, כשהבחין בו רבינו נעמד ממקומו והתרגש מאוד וקיבלו בכזו שמחה וסבר פנים יפות יוצא מן הרגיל, ורבינו כל כך שמה בבואו שמיד התעסק רק איתו, לא ניתן לתאר כמה שמח איתו, ואז החל רבינו לשאול אותו באיזה סוגיא הוא עסוק קעת ודיברו זמן רב עד שנאלץ רבי משה ללכת (מהחברותא אותה תקופה - התן רבינו הגר"ש שטינמן שליט"א)

סיפור מרתק במיוחד שאירע בין שני ספרי התורה שבדורנו, גדולי הדור מרנן רבינו שליט"א ומרן ראש הישיבה שליט"א, (שמענו מפי בעל המעשה). בסיפור זה - חוץ מהמסד העצום שיש בו, מלמד גם על הענווה הפשוטה והאמיתית שניכרת אצל הגדולים שבדור.

וכך הוא דבר המעשה. לפני ימים אחדים ביקש מרן רבינו הגר"ח שליט"א מאחד מנכדיו שילך בשליחותו אל מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטימן שליט"א ותבקש ברכה בעבורי, שאל השליח מה לבקש ורבינו שליט"א ביקש בזה"ל: "שאני יהיה בריא, ללמוד וללמד לשמור ולעשות". בהמשך, הנכד עשה כמו שנצטווה מגדול הדור, ופנה אל מרן ראש הישיבה רבי אהרן ליב ושטח את הבקשה שמרן רבי חיים מבקש, ומרן רה"י ממרום שנותו חיך, ומיד נתן ברכה מעומק הלב כלשון רבינו "שיזכה להיות בריא ללמוד וללמד לשמור ולעשות". כאשר חזר הנכד וסיפר לרבינו שליט"א שמילא את שליחותו אמר לו רבינו אם יכול לגשת ולבקש עוד בקשה "שאזכה ליראת שמים" כמובן שהנכד מילא גם את השליחות הזו במהרה ומרן ראש הישיבה בירך "שאכן יזכה ליראת שמים".

כשחזר הנכד ובישר למרן הגר"ח את הברכה, לא היה מאושר ממנו. מרן שליט"א הודה לו שוב ושוב על שליחותו.

נדגיש. כי בנוסף לעצם המעשה בו למדים אנו כמה מוסרי השכל, ניתן גם להוסיף כי רבינו שליט"א חש על בשרו כפשוטו, את יום הדין, והלא גמרא ערוכה היא כי מי שיש לו איזה צרה ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. כל דברי הגמרא לובשים אצל רבינו צורה פשוטה וברורה.

ולואי נזכה גם אנו להיות בין אלו הנחתמים לחיים טובים ולשלום יחד עם כל בית ישראל אמן.

פשוט על הפרשה

"ולקחת מראשית כל פרי האדמה" (כו, ב)

פשוט דקרא משמע שמצוה להביא מכל ז' המינים וכ"ה בירו' ביכורים פ"ג ה"ה שנותן בסל כל ז' המינים זה ע"ג זה וה"מ שיש לו כל ז' המינים אבל אם אין לו אלא א' מהן אין מביא אלא ממה שיש לו, וע"ז נאמר אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נותן לך, ומ"מ אם צמח אח"כ ממין אחר מביא עוד הפעם אבל אין קורא אלא פעם ראשונה ולכן כתיב הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ולא כתיב כל פרי שאינו מעכב. אבל אם יש לו ולא הביא אלא ממין א' צ"ע אם יכול לקרות.

"ארמי אוכד אבי וירד מצרימה" (כו, ה)

ובהגדה לבן בקש לעקור את הכל, לכא' היכן מצינו שלבן בקש לעקור את הכל, וגם מה סמיכות הפסוקים ארמי אבד אבי וירד מצרימה. ויתבאר ע"פ ספר הישר ס"פ ויצא שכשלבן הלך מיעקב שלח שלוחים לעשו שיצא לקראת יעקב ויהרגו, ובמדרש הגדול פ' וישלח א' שהטעם שעשו לא הרג את יעקב משום שאנשיו אמרו לו שאם יהרוג את יעקב יהא עליו השטר של כי גר יהי' זרעך ויצטרך לירד למצרים ולכן צוה לעמלק נכדו שימתין עד שישתעבדו במצרים ואח"כ יבא עליהם (ועי' בהדר זקנים מבעה"ת ס"פ בשלח שהובא ג"כ המדרש הזה בשינוי) וזהו סמיכות הפסוקים ארמי אבד אבי שרצה להרגו ע"י עשו ולא נמנע אלא משום וירד מצרימה להשתעבד וכנ"ל. (טעמא דקרא)

ענייני סליחת והתרת נדרים

ע' מש"כ בדרכי יעקב סי' כ"ג אות ד'. וראה במטה אפרים סימן תקפ"א סעי' מ"ט פרטי דין התרת נדרים.

ה. נוסחאות בהתרת נדרים: משמיט תיבות דינים מומחים. משמיט תיבות ובשם הויה ברוך הוא. אומר ואפילו נזירות שמשון. ודלא כלוח א"י שכתב להשמיט נזירות שמשון.

ט. אמר לי שיש הרבה הנהגות טובות שלאחרונה מפני חולשתו הפסיק, ולא עשה התרת נדרים מפני שדברים אלו כתוב בהם 'טוב לעשות' כגון לעמוד בחזרת הש"ן, שהוא עושה כמו שכתוב, וכתוב שטוב לעשות ולכן כשיכל עשה כן, אך כשלא יכול אינו עושה, אכן לפי"ז במנהג שלא מוזכר בשו"ע ונוהג ג"פ נהיה כנדר.

ולכן כשהפסיק לטבול בשבועות בבוקר כמנהגו עשה התרת נדרים כי אין מוזכר בשו"ע. ואמר לי ששוב מצא כן בחיי אדם, כלל קכ"ז שמבואר בדין ז' ואילך שאם עשה דבר טוב ונתברר שטעה והחמיר או שעכשיו חולה א"צ התרה כי הוא נוהג כשורה. ועין היטב בשקל הקודש פ"א ה"ז בבה"ל ד"ה קטן.

י. כמה פעמים ביקש שיתירו לו נדר בעניינים שונים ואמר תתירו לי, ואמר אם הייתי יודע הייתי אומר מראש בל"נ וזהו הפתח. עי' יו"ד סי' רכ"ח ס"ז.

(אלא' הנהגות מרן שליט"א על סדר השו"ע)

א. נוהג לקום באשמורת קודם תפילת ותיקון לומר סליחות בציבור.

עי' שו"ע ריש סי' תקפ"א.

ב. בסליחות יש לזהר לומר הפסוקים שנדפס אחר י"ג מדות ודלא כאותם המדלגים זה, וזהו העיקר בסליחות, והפיט שאחרי זה מיוסד על פסוקים אלו. כן שמעתי ממך.

ג. אינו אומר אחר י"ג מדות כרחם אב וכו' רק בפעם הראשונה בכל יום מימי הסליחות. במע"ר השיך למרן, כתב בגליון אחר אות ר"ב וז"ל: בדפוס אחר נדפס אין אומרים קודם כל סליחה כרחם אב וכו' כי אם קודם סליחה ראשונה וקודם עקידה בפסוק אין מי כו' שונין החזרין, ע"כ.

ד. ב"ד מדות מכה על לבו כשאומר סלח לנו אבינו כי "חטאנו" וכשאומר מחל לנו מלכנו כי "פשענו". עי' לעיל סימן ט"ו אות ה'.

ה. אומר אשמנו רק פ"א ולא ג' פעמים הנדפס בסידורים. עי' מע"ר אות ר"ב.

ו. מכניסי רחמים וכו' (שאומרים בסוף הסליחות אחר תחנון) מדלג לפי שאין מבקשים בקשות ממלאכים. עי' לעיל סי' ל"ב אות ב'.

ז. בערב ראש השנה אחר שחרית בעודו עטור בטו"ת עומד ואומר התרת נדרים בפני שלשה.

מר"ח אלול עד אחר הושענא רבה אומרים מזמור "לדוד ה' אורי וישעי וגו'" (תהילים כ"ז)

תודה, וכדעת הלבוש (אורח חיים סי' תר"ז), דאילו ב"אור שמח" (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ו) כתב שהבעלים היו אומרים עליו דברי שבח ע"ש. אך י"ל שדברי שבח ג"כ נקרא שיר. (תפלה למשה)

"כי קמו בי עדי שקר ויפח חמוס"

יש עדי שקר ממש ויש שאינם אלא יפח חמוס כההיא דשבועות ל"א א' דלא לימא לי' קום את ותיקום התם ולא תימא לי' מילתא אלא שיתירא שתעיד ויודה וזהו ויפח חמוס שאין זה חמוס ממש אלא נופח חמוס.

(טעמא דקרא)

ש. המטה אפרים כתב דשיר של יום קודם לאמירת לדוד ה' אורי וגו' משום דשיר של יום הוי תדיר. וצל"ע דנהי דבכללות שיר של יום תדיר מ"מ המזמור של כל יום בפ"ע הוי פחות תדיר ממנין הפעמים שאומרים לדוד דהוי רק בערך נ' פעמים.

ת. זה מקרי תדיר.

(שיח התורה)

"אחת שאלתי וגו'"

שמעתי מרבינו שכתוב במדרש תהילים דבר אחר אחת שאלתי. אמר לו הקב"ה, בתחלה אתה אומר, אחת שאלתי, שבת בבית ה'. וחזרת ואמרת, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. אמר לפניו, רבונו של עולם לא יהא העבד שוה לרבו. בתחלה לא באת עלי באחת, שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך. ואחר כך, פתחת עלינו במצוות הרבה, שנאמר (שם) ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו וגו'. הוי, דיו לעבד שיהא כרבו: ויש להבין אכתי מה מתרץ בקך סוף סוף הוי ג' דברים ולא דבר אחד אלא נראה לפרש דכמו שבפי' הפסוק "ליראה את ה'" הכוונה ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו, ובאמת הכל דבר אחד, ה"נ אמר דוד אחת שאלתי מאת ה' ופי' הדבר שבבקשה זו כלול בו לחזות בנועם ולבקר בהיכלו. (מנחת תודה)

"ואזכרה באהליו זבחי תרועה"

רש"י (תהילים כז, ו) כתב: "הם זבחים שאומרים עליהם שיר". ולכאורה מוכח מכאן שהלויים היו אומרים שירה על קרבן

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק